

Ochrana lidské důstojnosti a soukromého života poškozeného v případě závažných nenávistných projevů i prostředky trestního práva

**Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu
Jménem republiky**

Ústavní soud rozhodl mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků v senátu složeném z předsedy Vojtěcha Šimíčka (soudce zpravodaj) a soudců Radovana Suchánka a Jiřího Zemánka o ústavní stížnosti K. K., právně zastoupené Mgr. Petrou Vytečkovou, advokátkou se sídlem Eliášova 28, Praha 6, proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 19. 8. 2021, sp. zn. 8 To 226/2021, a usnesení Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 15. 7. 2021, č. j. 58 T 46/2021-378 (jako jiným zásahům veřejné moci), za účasti Městského soudu Praze a Obvodního soudu pro Prahu 6, jako účastníků řízení, a Městského státního zastupitelství v Praze a J. V., zastoupeného PhDr. Mgr. Martinem Krahulíkem, advokátem, se sídlem Malostranské náměstí 8/25, Praha 1, jako vedlejších účastníků řízení, takto:

Usnesením Městského soudu v Praze ze dne 19. 8. 2021, sp. zn. 8 To 226/2021, a usnesením Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 15. 7. 2021, č. j. 58 T 46/2021-378, bylo porušeno právo stěžovatelky na ochranu soukromého a rodinného života podle čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, právo na ochranu lidské důstojnosti podle čl. 10 odst. 1 a právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života podle čl. 10 písm. 2 Listiny základních práv a svobod.

Odůvodnění:

I. Podstatný obsah ústavní stížnosti a spisu

1. Ústavní stížností se stěžovatelka domáhá konstatování, že napadenými usneseními byla porušena její základní práva zaručená čl. 10 odst. 1 a 2 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod ("Listina"). Tato její základní práva měla být porušena tím, že jí obecné soudy jako poškozené opakovaně a vůči stejnému pachateli odepřely jedinou zjevně účinnou - tedy trestněprávní - ochranu.

2. Stěžovatelka uvádí, že je advokátkou a ředitelkou obecně prospěšné společnosti X, která se dlouhodobě věnuje prevenci předsudečného násilí a závažné obecné kriminality, jakož i pomoci jejich obětem. Stěžovatelka se opakovaně (intenzivně nejméně od roku 2016) stává terčem hrozeb smrti a znásilnění pro výkon svého povolání. V době nejpozději od 10. 6. 2020 jí J. V. (dále i jen "vedlejší účastník") zaslal do její pracovní e-mailové schránky ze své e-mailové adresy celkem 114 e-mailových zpráv obtěžujícího, pornografického či výhrůžného charakteru. Prostřednictvím těchto e-mailů stěžovatelku opakovaně nutil pod pohrůzkou násilí a těžké újmy, aby zanechala činnosti v oblasti pomoci obětem předsudečné trestné činnosti a ochrany lidských práv, případně aby nevystupovala proti němu či dalším osobám páchajícím trestnou činností z nenávisti.

3. Obsah e-mailové komunikace byl různý, zpravidla však obsahoval výhrůžky a urážky a odkazoval na veřejnou činnost stěžovatelky. Vedlejší účastník stěžovatelce zaslal mj. následující zprávy a útržky zpráv (pravopisné i interpunkční chyby jsou zachovány, pozn. ÚS):

* "Každý, kdo podporuje hnutí black lives matter a hnutí antifa, patří na šibenici !!! A můžete na mě za to podat TO, vy kryso prašivá. Chtěla jste válku, budete jí mít !"

* "Takovými lidmi se vždy opovrhovalo a nic se na tom nemění ani dnes. Přijde den, kdy vás dostaneme. Nebo se třeba nakonec vzpamatujete."

* "Ve světle současné účelové propagandy kolem smrti M. Horákové, si uvědomuji jednu důležitou věc. My extrémisté, vás a vám podobné pochybné a marné existence, nemůžeme jednou před národním tribunálem nechat oběsit. Jednou by z vás, absolutní nuly, mohli nějací kriplové udělat světoznámou mučednici. Vy musíte naopak, úplně zapadnout na smetišť dějin, aby po vás neštěkl pes. Ideální bude, vás dehonestovat a zešměšňovat a vy se odepíšete sama vlastní blbostí."

* "Pokud vás moje poslední emaily uráží, tak je mi to absolutně lhostejné. Tak jako nikdo nebere ohled na moje pocity, tak ani já nebudu brát ohled na pocity nějaké husy z X. A navíc jste neměla provokovat vyvoláním

přestupkového řízení za mé údajné hlášky, víc jak rok staré. Ted' proti vám ruzpoutám mediální lynč, jaký svět neviděl. Chystám proti vám články na Parlamentkách a Právem prostoru. Jinak vás mám srdečně u prdele."

* "Zdál se mi hrozný sen, který byl inspirován, současnou teatrální propagandou kolem M. Horákové. V tom snu, jsme vás před národním tribunálem odsoudili k trestu smrti a dostala jste špagát. Pak se změnila scéna a politicky se to otočilo zase proti nám a nějakí zmrdi, vám začali stavět sochy jako mučedníci. Když jsem se probudil, zděsil jsem se a radikálně jsem změnil názor. Byl jsem doslova osvícen. Bezvýznamným lidským nulám, jako jste vy, nesmí být nikdy zkriven vlas na hlavě a musí být potrestány pouze vyloučením ze společenského života, aby zmizely ze scény naprosto neviditelným procesem odsouzení na společenskou periferii. Představa, že by vás jednou někdo adoroval jako mučedníci, je pro mě doslova noční můrou. Díky té inspiraci, vás prostě ztrestáme jinak."

* "Chtěl bych se dožít dne, kdy se to v Evropě otočí a budeme muslimy odsouvat pryč. A kdyby se vzpouzeli, tak na místě kulku do hlavy. A mrtvolky sypat do moře a do vápených jam."

* "Žádné násilí a smrt, vám z mé strany nehrozí. Pokud ovšem na základě vašeho pokřiveného vidění světa, považujete za násilí mé názory, tak vás ujišťuju, že v jejich šíření budu i nadále pokračovat a vaše pocity, budu ignorovat. Vy na ty moje taky neberete ohled. Budu zase psát články, budu předsudečnit, podněcovat a sypat písek do vašeho soukolí. Chtěla jste "vátku", budete ji mít. Jestli chcete klid, stáhnete veškerá obvinění proti mě a já si vás přestanu všimnout. V opačném případě se vám budu do smrti vysmívat, dělat si z vás prdel a nadávat jak dlaždič. Je to vaše volba. Neberte se tolik vážně, nehrajte si na důležitou, protože jste úplný hovno. Ve mě jste narazila na tvrdý oříšek. Já vás utavím."

* "Vzhledem k faktu, že jste nezažila minulý režim a nemáte žádné životní zkušenosti, nemůžete pochopit, že jste označována za udavačku a vlastizrádkyni. To že to ale nedokážete pochopit, neznamená, že to udavačskou krysou opravdu nejste. Jste dokonce mezi Top vlastizrádnými udavači a v případě politické otočky, určitě nezůstanete na svobodě, pokud ovšem nezdrhnete z republiky pryč."

* "Právě se ke mě dostala informace, že Ř. prase P. N., který veřejně opakovaně zjevně vyzýval k násilí a vraždě, byl soudem osvobozen z obvinění. Tak v tom případě, vám já budu stále "vyhrožovat budoucím národním tribunálem". Je to jen moje víze a politický názor, který stejně nemůže být realizován, protože k tomu chybí mnoho okolností a já sám nemám žádnou šanci to uskutečnit."

Celá řada dalších zpráv pak měla pornografický obsah (jak pornografické fotografie, tak text s pornografickým obsahem), včetně konkrétních výroků ve vztahu ke stěžovatelce, její právní zástupkyni a dalším ženám.

4. Dne 15. 7. 2020 navíc umístil vedlejší účastník na veřejně dostupné webové stránky "Voxpopuli.cz" článek pod názvem "Aktivistka K. K. podporuje rasismus a násilí. A možná i pedofilii, který doplnil fotografií stěžovatelky. Prostřednictvím tohoto článku veřejnosti sdělil, že stěžovatelka podporuje "násilné a rasistické hnutí BLM (Black Lives Matter), které pravděpodobně kryje potenciální pachatele pedofilie" a vyzval policii, aby stěžovatelce přestala poskytovat ochranu.

5. Jednání vedlejšího účastníka bylo předmětem mnoha trestních oznámení či oznámení o spáchání přestupku. Celá řada zpráv (výroků) srovnatelných s výroky shora citovanými tak byla posuzována orgány veřejné moci. Ve většině případů byly věci postoupeny do přestupkového řízení, kde zpravidla došlo k prekluzi či bylo konstatováno, že předmětné jednání není přestupkem. Pouze ve věci projednávané Obvodním soudem pro Prahu 2 pod sp. zn. 7 T 100/2021 byl vedlejší účastník odsouzen trestním příkazem za útoky na organizaci, nikoli na stěžovatelku. Ve věci č. j. R756/2020/OOS/DUŠ-3 (Úřad městské části Praha 10) byl pak shledán vinným ze spáchání přestupku.

6. Obviněný nicméně i po podání trestního oznámení pokračoval ve své činnosti, nadále stěžovatelku kontaktoval prostřednictvím e-mailové adresy, a to až do dne 28. 8. 2020, kdy byl policejním orgánem upozorněn na možnost vazebního stíhání. Současně byl během srpna 2020 podán policejním orgánem podnět na předběžné opatření vůči obviněnému, kterému následně Okresní státní zastupitelství pro Prahu 6 dne 14. 10. 2020 vyhovělo a obviněnému byl uložen zákaz jakéhokoliv kontaktování nebo vyhledávání stěžovatelky. Až toto opatření mělo za následek ukončení tří roky trvajících pronásledování a útoků obviněného na stěžovatelku. Od července 2020 do září 2020 byla z důvodu jednání obviněného stěžovatelce poskytována krátkodobá ochrana ze strany Krajského ředitelství policie hl. m. Prahy. Dne 24. 8. 2020 bylo zahájeno trestní stíhání obviněného pro přečin násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci dle § 352 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb. trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, a pro zločin vydírání dle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. f) trestního zákoníku a přečin nebezpečného pronásledování dle § 354 odst. 1 písm. c) trestního zákoníku.

7. Po podání obžaloby však Obvodní soud pro Prahu 6 napadeným usnesením postoupil skutek k projednání Úřadu městské části Praha 6, neboť údajně nejde o trestný čin, avšak žalovaný skutek by mohl být jiným orgánem posouzen jako přestupek, o němž je tento orgán příslušný rozhodovat. Obvodní soud pro Prahu 6 toto rozhodnutí odůvodnil aplikací zásady ultima ratio. Přihlédl přitom k tomu, že vedlejší účastník dosud nebyl

trestán, k povaze jeho jednání i k postavení stěžovatelky. Poukázal zejména na jeho výpověď a další důkazy, podle nichž vedlejší účastník zneužívá alkohol a případně výhrůžky pravděpodobně nemyslel vážně, nerealizoval by je a jeho jednání nijak negradovalo (tj. například stěžovatelku fyzicky nekontaktoval). Pokud jde o postavení stěžovatelky, zdůraznil Obvodní soud pro Prahu 6, že jde o veřejně činnou osobu, která musí snést vyšší míru kritiky, ironie či negativního hodnocení. Nebylo mu zároveň zřejmé, proč si stěžovatelka nevyžádanou příchozí poštu doručovanou z e-mailu obviněného nezablokovala. Konečně obvodní soud dodal, že stěžovatelka nezmínila, že by utrpěla či pociťovala určitou újmu na zdraví.

8. Městský soud v Praze posléze zamítl stížnost státní zástupkyně Městského státního zastupitelství v Praze, přičemž se ve všech podstatných bodech shodl s hodnocením provedeným Obvodním soudem pro Prahu 6.

9. Je konečně vhodné uvést, že petit ústavní stížnosti je formulován tak, že se stěžovatelka nedomáhá zrušení napadeného usnesení (konkrétně jeho výroku o vině), nýbrž toliko konstatování porušení shora vymezených ústavně zaručených práv, tj. výroku deklaratorního.

II. Vyjádření účastníků a vedlejšího účastníka řízení

10. Ústavní soud po obdržení ústavní stížnosti vyzval účastníky řízení a vedlejší účastníky řízení, aby se k podanému návrhu vyjádřili.

11. Obvodní soud pro Prahu 6 nemá za to, že by v daném případě jeho postup představoval porušení práva na ochranu osobního a soukromého života, práva na spravedlivý proces a ani že by poškozené stěžovatelce byla odepřena soudní ochrana a spravedlnost či že by rozhodnutí nalézacího soudu bylo extrémně nespravedlivé, jak stěžovatelka dovozuje. Podle obvodního soudu je třeba odlišit důvodnou obavu o život nebo zdraví od projevů, při kterých bylo sice užito silných slov či jiných aktů, ale ve skutečnosti o nic závažnějšího nešlo, přičemž vulgarity obviněného nedosahovaly dle názoru soudu ještě takové intenzity, aby byly způsobilé vzbudit v poškozené důvodnou obavu o život a zdraví. Je třeba v dané věci zohlednit i celkové chování pachatele a poškozené a dále jejich vzájemné vztahy a nelze účelově vytrhávat jednotlivé věty z kontextu celkové komunikace, jež probíhala výhradně prostřednictvím e-mailu. Soudu přitom není zřejmé, proč si stěžovatelka poštu doručovanou z e-mailu obviněného nezablokovala.

12. Městský soud v Praze k ústavní stížnosti uvedl, že nosným důvodem ústavní stížnosti napadeného usnesení byla aplikace zásady subsidiarity trestní represe uvedené v § 12 odst. 2 trestního zákoníku. Podle této zásady se musí prostředky trestního práva ze strany orgánů veřejné moci aplikovat zdrženlivě a pouze tam, kde jiné právní prostředky selhávají nebo jsou neefektivní, neboť trestně právní kvalifikaci určitého jednání jako trestného činu je třeba považovat za ultima ratio, tedy za krajní prostředek. Trestněprávní reakce na spáchaný protiprávní čin ve smyslu zásady subsidiarity trestní represe zakotvené v § 12 odst. 2 představuje toliko nejzášší prostředek k ochraně právního řádu a jím chráněných hodnot a vztahů. Trestní právo disponuje velice citelnými prostředky státního donucení, které lze z ústavně konformního hlediska legitimizovat pouze v případech společensky zvláště škodlivých činů, a to v zásadě pouze tehdy, pokud nejsou k dispozici žádné dostatečně efektivní mimotrestní prostředky, zejména v podobě prostředků občanského, obchodního a správního práva. Podle městského soudu se poškozená před obtěžujícím jednáním ze strany obviněného mohla bránit jinými prostředky, než kontinuální snahou o jeho kriminalizování. V kontextu daného případu se přitom jako velmi účinným a míře společenské škodlivosti adekvátním jeví uplatnění celé řady prostředků od svépomoci v podobě vhodně nastaveného antispamového filtru pracovního mailu poškozené, žaloby a následného výkonu rozhodnutí v režimu občanského soudního řádu až po ingerenci veřejné moci v podobě správního potrestání. Jednání obviněného navíc nebylo příliš sofistikované a spíše by je bylo možno označit za primitivní. Podle Městského soudu v Praze tudíž ústavní stížnost není důvodná.

13. Městské státní zastupitelství v Praze uvedlo, že se s obsahem i petitem ústavní stížnosti ztotožňuje a že obdobná argumentace byla použita i ve stížnosti proti usnesení Obvodního soudu pro Prahu 6. Ve věci bylo zvažováno i podání dovolání, ovšem v rámci těchto úvah převládá aspekt účelnosti, neboť obviněný byl současně pravomocně odsouzen pro obdobné jednání vůči poškozené K. K., byť nižší intenzity, kvalifikované jako trestný čin násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci podle § 352 odst. 2 trestního zákoníku, trestním příkazem Obvodního soudu pro Prahu sp. zn. 7 T 100/2021 podle § 352 odst. 2 s přihlédnutím k § 314 odst. 2 trestního řádu k podmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 6 měsíců, jehož výkon byl podmíněn odložen na zkušební dobu 1 roku. Současně mu byl uložen i trest peněžité ve výměře padesáti denních sazeb ve výši 200 Kč.

14. Obvodní státní zastupitelství pro Prahu 6 se k ústavní stížnosti v určené lhůtě nevyjádřilo, protože má Ústavní soud za to, že se postavení vedlejšího účastníka konkludentně (ve smyslu poučení, jež mu bylo adresováno) vzdalo (srov. § 28 odst. 2 zákona o Ústavním soudu).

15. Vedlejší účastník J. V. ve svém vyjádření k ústavní stížnosti zdůraznil několik aspektů věci. V prvé řadě zmiňuje aspekt svobody slova. Lituje sice vulgarit, které na adresu stěžovatelky použil, zároveň však tvrdí, že i s ohledem na své veřejné angažmá může být terčem kritiky. Nesouhlasí s tím, že by stěžovatelce měla náležet vyšší úroveň právní ochrany proto, že se považuje za ochránkyni lidských práv. Vedlejší účastník rovněž upozornil na skutečnost, že v rámci trestního řízení byl nucen podrobit se psychiatrickému zkoumání, v jehož rámci se znalec věnoval mj. i otázkám souvisejícím s jeho politickými názory. To považuje za nepřijatelnou praxi typickou pro diktátorské režimy. Konečně vedlejší účastník zdůrazňuje, že stěžovatelka již dne 5. 4. 2021 akceptovala jeho omluvu a je tedy s podivem, že dne 9. 11. 2021 podala ústavní stížnost. Přijetí své omluvy si vedlejší účastník vážil a považoval je za jakési odpuštění.

16. S ohledem na obsah zaslaných vyjádření je Ústavní soud nezasílal k případné replice stěžovatelce, jelikož by to bylo neúčelné.

III. Splnění podmínek řízení

17. Předtím, než Ústavní soud přistoupí k věcnému přezkumu napadeného rozhodnutí, vždy zkoumá splnění procesních podmínek řízení. V nyní posuzované věci se zaměřil zejména na otázku, proti jakému zásahu veřejné moci do základních práv (rozhodnutí či jiný zásah) ústavní stížnost směřuje, zda je stěžovatelka oprávněna k jejímu podání a zda by měl případný vyhovující nálezný "výrokový potenciál" tvrzené porušení stěžovatelčiných práv zhojit. Srovnatelnou situací se Ústavní soud zabýval i v nálezu sp. zn. III. ÚS 1412/20 ze dne 6. 10. 2020, z něhož proto i při posuzování procesních aspektů nyní řešené věci vychází.

18. Ústavní soud dále uvádí, že v některých případech v minulosti ve výroku vyhovujícího nálezu pouze konstatoval porušení základního práva stěžovatele [§ 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu] bez toho, že by současně zrušil napadené rozhodnutí, případně zakázal příslušnému státnímu orgánu, aby v porušování práva a svobody pokračoval, a přikázal mu, aby obnovil stav před porušením [§ 82 odst. 3 písm. a), b) zákona o Ústavním soudu]. Srov. např. nálezy sp. zn. IV. ÚS 639/2000 ze dne 18. 5. 2001 (N 77/22 SbNU 157), sp. zn. III. ÚS 2952/16 ze dne 26. 9. 2017 (N 178/86 SbNU 831) nebo sp. zn. II. ÚS 2077/17 ze dne 26. 3. 2019 (N 41/93 SbNU 75). Stejným způsobem proto postupoval rovněž v této věci, kdy právě pouze deklaratorního výroku se dožaduje i samotná stěžovatelka.

19. Ústavní stížnost směřuje proti usnesením Obvodního soudu pro Prahu 6 a Městského soudu v Praze, vydaným v trestním řízení. Napadenými rozhodnutími byla věc podle § 171 odst. 1 trestního řádu postoupena k projednání Úřadu městské části Praha 6, neboť podle obecných soudů nešlo o trestný čin, avšak žalovaný skutek by mohl být jiným orgánem posouzen jako přestupek, o němž je tento orgán příslušný rozhodovat. Z petitu ústavní stížnosti, vyloženého v kontextu jejího odůvodnění, se podává, že stěžovatelkou tvrzený zásah do základních práv je způsoben tím, že jí takto obecné soudy odepřely efektivní ochranu proti jednání vedlejšího účastníka. Vzhledem k povaze a obsahu zpráv, jakož i s ohledem na vytrvalost a systematickosti jednání vedlejšího účastníka je totiž dle stěžovatelky zřejmé, že alternativní způsoby ochrany jsou nedostačující. To se podle ní v minulosti též ostatně již ukázalo.

20. Stěžovatelka se však nedomáhá zrušení výroku, jímž byl skutek postoupen k projednání Úřadu městské části Praha 6, nýbrž navrhuje, aby Ústavní soud vydal pouze deklaratorní výrok o porušení základního práva ve smyslu ustanovení § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu. Taková konstrukce ústavní stížnosti odpovídá ustanovení § 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu, podle něhož proti rozhodnutí orgánu veřejné moci může brojit pouze ten, kdo byl účastníkem řízení, z něhož takové rozhodnutí vzešlo. Jak plyne ze shora provedené rekapitulace věci, vystupovala stěžovatelka v trestním řízení proti vedlejšímu účastníku, avšak pouze v postavení poškozené. Nebyla tudíž účastnicí řízení o vině a trestu.

21. Judikatura Ústavního soudu připouští, aby se proti rozhodnutí orgánu veřejné moci bránil i ten, do jehož práv jím bylo zasaženo, byť by účastníkem řízení nebyl. V takovém případě však je nutno návrh posuzovat jako ústavní stížnost proti jinému zásahu orgánu veřejné moci: "Skutečnost, že někdo nebyl účastníkem řízení, ve kterém bylo pravomocně rozhodnuto o jeho právech, nemá za následek nemožnost dovolat se práva soudní cestou včetně ústavní stížnosti. Takovéto pravomocné rozhodnutí však ve vztahu k němu představuje 'jiný zásah orgánu veřejné moci' ve smyslu čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy a ochrana jeho základního práva je tak tímto

způsobem zaručena" [nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 30/95 ze dne 10. 1. 1996 (č. 31/1996 Sb., N 3/5 SbNU 17); veškerá judikatura zdejšího soudu je dostupná z <http://nalus.usoud.cz>].

22. Na základě této linie judikatury konstatovala i komentářová literatura (Filip, J., Holländer, P., Šimíček, V. Zákon o Ústavním soudu. Komentář. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2007, str. 496 a 497), že "individuálnost postižení zásahem orgánu veřejné moci je nutno vždy posuzovat materiálně a nikoliv pouze formálně. To znamená, že Ústavnímu soudu nestačí pouze konstatovat, že navrhovatel nebyl účastníkem předchozího řízení, a z tohoto důvodu ústavní stížnost odmítnout jako stížnost podanou někým zjevně neoprávněným, nýbrž musí rovněž zkoumat, zda určité rozhodnutí stěžovatele bezprostředně nezasáhlo materiálně a zda je proto - ve vztahu k němu - není možno označit za jiný zásah orgánu veřejné moci." Jinými slovy, pokud napadeným rozhodnutím bylo pravomocně rozhodnuto o právech či povinnostech stěžovatele, který nebyl účastníkem příslušného řízení, a ústavní stížnost představuje jediný prostředek, kterým se stěžovatel může dovolat svého práva, může ve vztahu k němu být ústavní stížnost projednána jako stížnost proti jinému zásahu orgánu veřejné moci [kromě citovaného nálezu srov. i nález sp. zn. II. ÚS 15/95 ze dne 23. 4. 1996 (N 31/5 SbNU 257), nález sp. zn. IV. ÚS 742/14 ze dne 18. 6. 2015 (N 117/77 SbNU 711) či nález sp. zn. II. ÚS 3533/18 ze dne 11. 6. 2019 (odst. 24)].

23. Právě taková situace nastala v nyní posuzované věci. Navíc, z relevantní judikatury Evropského soudu pro lidská práva ("ESLP"), jejíž závěry Ústavní soud rekapituluje níže, vskutku plyne, že stěžovatelce svědčí základní právo na účinné vyšetřování, přičemž tvrdí porušení právě tohoto práva. Napadené rozhodnutí (byť pojmáno v rámci tohoto řízení o ústavní stížnosti jako jiný zásah orgánu veřejné moci) přitom bylo způsobilé do tohoto práva zasáhnout či je dokonce porušit (k tomu srov. níže).

24. I z uvedených procesních důvodů nepovažuje Ústavní soud za podstatné pro výsledek řízení to, že se vedlejší účastník stěžovatelce ještě před podáním ústavní stížnosti omluvil. Ani vyhovující rozhodnutí Ústavního soudu by nemělo přímý vliv na právní postavení stěžovatelky. Ústavní soud se totiž při svém meritorním rozhodování může zabývat toliko tím, zda obecné soudy s ohledem na povahu (dřívějšího) jednání vedlejšího účastníka měly stěžovatelce poskytnout ochranu prostřednictvím prostředků trestního práva, a to bez ohledu na pozdější vývoj vztahů mezi stěžovatelkou a vedlejším účastníkem.

25. Ústavní soud proto shrnuje, že procesně bezvadná ústavní stížnost byla podána včas osobou k tomu oprávněnou a řádně zastoupenou. K projednání takto formulovaného návrhu je Ústavní soud příslušný a zároveň jde o návrh přípustný ve smyslu ustavení § 72 a § 75 zákona o Ústavním soudu. Proto Ústavní soud přistoupil k meritornímu posouzení ústavní stížnosti.

IV. Vlastní hodnocení Ústavního soudu

26. Ústavní soud přezkoumal napadený zásah orgánu veřejné moci a dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

IV.a) Obecná východiska

27. Ústavní soud ve své ustálené judikatuře přejal doktrínu ESLP týkající se práva na účinné vyšetřování ve smyslu zejména čl. 2 a čl. 3, ale i ve vztahu ke čl. 4 Úmluvy (srov. k tomu i nález sp. zn. III. ÚS 1412/20 ze dne 6. 10. 2020, nález sp. zn. III. ÚS 2012/18 ze dne 3. 9. 2019 či nález sp. zn. II. ÚS 3626/13 ze dne 16. 12. 2015 (N 216/79 SbNU 475)).

28. Rozhodovací praxe Ústavního soudu zejména adaptuje závěry judikatury ESLP dále na vnitrostátní poměry České republiky (viz z poslední doby kupř. nález sp. zn. III. ÚS 2012/18 ze dne 3. 9. 2019). Obecně vychází z toho, že právo na účinné vyšetřování nenáleží poškozenému v trestním řízení o jakémkoliv trestném činu, ale pouze o těch nejzávažnějších, které jsou svými dopady srovnatelné se zásahem do práva na život [nález sp. zn. II. ÚS 3436/14 ze dne 19. 1. 2016 (N 8/80 SbNU 91)], jako je např. obchodování s lidmi [nález sp. zn. II. ÚS 3626/13 ze dne 16. 12. 2015 (N 216/79 SbNU 475)]. Naopak u přečinů (tj. trestných činů dle § 14 odst. 2 trestního zákoníku) je zákrok Ústavního soudu možný jen výjimečně ve zcela extrémních případech flagrantních pochybení s mimořádně intenzivními přetrvávajícími následky pro poškozeného [nález sp. zn. I. ÚS 3196/12 ze dne 12. 8. 2014 (N 152/74 SbNU 301), bod 19].

29. Zároveň si však je Ústavní soud vědom judikatury Evropského soudu pro lidská práva, která spojuje existenci pozitivních závazků státu - včetně práva na účinné vyšetřování - i s právem na ochranu soukromého a rodinného života ve smyslu čl. 8 Úmluvy, pokud jde o zvlášť závažné zásahy do osobní integrity poškozeného.

Jakkoliv je obecně volba prostředků, kterými má být ochrana soukromého a rodinného života dosaženo, věcí státu, lze podle ESLP pachatele od nejvážnějších útoků na soukromý život a lidskou důstojnost účinně odradit pouze za použití prostředků trestního práva (srov. mutatis mutandis rozsudek ESLP ze dne 4. 12. 2003, M. C. proti Bulharsku, č. stížnosti 39272/98, odst. 150).

30. ESLP sice uznává, že trestní postih, včetně postihu závažných nenávistných projevů či výzev k násilí, má sloužit jako krajní prostředek (ultima ratio) regulace společenských vztahů (srov. přiměřeně rozsudek ESLP ze dne 9. 7. 2013, Vona v. Maďarsku, č. stížnosti 35943/10, odst. 42). Na druhou stranu však závažné útoky na osobní integritu, jež spadají do sféry chráněné čl. 8 Úmluvy, vyžadují - aby bylo možno hovořit o účinné ochraně - i ochranu prostřednictvím prostředků trestního práva (srov. např. rozsudek ESLP ze dne 5. 3. 2009, Sandra Janković proti Chorvatsku, č. stížnosti 38478/05).

31. Z typového hlediska nejpodobnějším, a tudíž i nejrelevantnějším rozhodnutím je rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 14. 1. 2020, Beizaras a Levickas proti Litvě (č. stížnosti 41288/15). V této věci ESLP posuzoval postup litevských státních orgánů při vyšetřování nenávistných komentářů na sociální síti Facebook. Stěžovatelé, homosexuální pár, zveřejnili fotografii svého polibku. V komentářích pod touto fotografií se pak stali terčem mnoha nenávistných verbálních útoků (např. "homosexuálové by měli být vyvražďeni", "do plynu s nimi", "budu zvracet, homosexuálové by se měli léčit nebo shořet" apod.; srov. odst. 10 citovaného rozsudku). Příslušný státní zástupce se rozhodl nezahájit předsoudní vyšetřování ani ohledně zjevně nenávistných příspěvků, proti čemuž (v litevském právu předvídaným způsobem) soudně brojila Asociace LGL, jejímiž členy byli oba stěžovatelé. Ani soud prvního stupně ani (po odvolání Asociace LGL) soud druhého stupně však nedospěly k závěru, že by věc měla být řešena prostředky trestního práva. Podle odvolacího soudu by vedení trestního řízení proti autorům komentářů nepřiměřeně zasahovalo do jejich základních práv a odporovalo by zásadě, podle níž je trestní právo prostředkem ultima ratio.

32. Podle Evropského soudu pro lidská práva však takový postup litevských orgánů byl v rozporu s Úmluvou; Evropský soud pro lidská práva zdůraznil - i s ohledem na shora citovanou prejudikaturu - význam trestněprávního postihu v případě vážných případů nenávistných projevů (odst. 125-128). Konstatoval, že s ohledem na obsah komentářů (závažné útoky na fyzickou i mentální integritu stěžovatelů) byla ochrana prostřednictvím trestního práva nezbytná (srov. odst. 128 a 111).

33. Podle Evropského soudu pro lidská práva uvedeným postupem litevských orgánů sice došlo k porušení čl. 8 Úmluvy ve spojení s čl. 14 Úmluvy (zákaz diskriminace), celou řadu nosných důvodů tohoto rozhodnutí lze však vztáhnout i na pozitivní povinnosti, včetně povinnosti účinného vyšetřování, vztahující se k čl. 8 Úmluvy, ve vztahu k nimž není tvrzeno porušení zákazu diskriminace. Podle Evropského soudu pro lidská práva totiž podstata případu (a potažmo selhání litevských orgánů) nespočívala toliko v tom, že šlo o spojení čl. 8 a čl. 14 Úmluvy. Za podstatné považoval Evropský soud i to, že orgány státu podcenily a zlehčovaly vážné a neakceptovatelné výroky na stranu stěžovatelů, jež měly původ v "bigotním postoji vůči jejich komunitě" (Beizaras a Levickas proti Litvě, odst. 129). Tento aspekt je přitom - byť v modifikované formě - přítomný i v projednávané věci.

IV. b. Aplikace obecných principů na posuzovanou věc

34. Ústavní soud v prvé řadě konstatuje, že věc posuzoval jako zásah do práva na účinné vyšetřování v kontextu práva na soukromý a rodinný život ve smyslu čl. 8 Úmluvy ve spojení s čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Po přezkoumání postupu soudů obou stupňů přitom Ústavní soud dospěl k závěru, že k porušení tvrzených základních práv stěžovatelky došlo.

35. Předně je vhodné uvést, že Ústavní soud netvrdí, že zprávy, jejichž "reprezentativní výběr" shora citoval, mohly objektivně vzbudit skutečně reálné a odůvodněné obavy o život, resp. že jejich povaha je taková, aby případ posuzoval v režimu čl. 2 Úmluvy. Na druhé straně však zdůrazňuje, že tyto zprávy velice závažným způsobem zasáhly do soukromého života stěžovatelky a do jejích osobnostních práv, včetně práva na lidskou důstojnost ve smyslu čl. 10 Listiny. Jakkoliv se kontext nyní posuzované věci od situace řešené Evropským soudem pro lidská práva v rozsudku Beizaras a Levickas proti Litvě v některých ohledech liší, oba případy vykazují nezanedbatelnou míru společných znaků, které ve svém souhrnu odůvodňují, aby Ústavní soud nosné důvody z citovaného rozsudku převzal a aplikoval na nyní rozhodovanou věc.

36. Jak se podává ze shora uvedeného, vedlejší účastník sice nebyl motivován k odesílání zpráv tradiční diskriminační pohnutkou (byť skutečnost, že stěžovatelka je žena, se odrazila v obsahu zpráv, zejména pokud jde

o jejich pornografický charakter). Podtextem těchto zpráv však byly veřejné aktivity stěžovatelky, včetně její právní pomoci příslušníkům etnických či náboženských menšin. Stěžovatelka tak byla terčem urážek a výhrůžek vedlejšího účastníka jako jakýsi zástupce (proxy) namísto neurčitých skupin či abstraktních pojmů, kolem nichž byl obsah zpráv vedlejšího účastníka vystavěn (muslimové, "politický islám", neomarxisté, trockisté). Vedlejší účastník se navíc ve své komunikaci se stěžovatelkou často dovolával toho, že je zástupcem určité skupiny podobně smýšlejících lidí, kteří o stěžovatelce a jejích aktivitách smýšlejí podobně jako on a kteří sledují podobné cíle (časté vyjadřování v první osobě množného čísla, odkazy na "nás extrémisty", národní tribunál apod.). Obdobně jako ve věci Beizaras a Levickas proti Litvě tak nešlo o výhrůžky a urážky, které je možno vnímat jako jakýsi zcela izolovaný jev, nýbrž spíše o vypjatý projev širšího společenského fenoménu majícího původ "v bigotním postoji" stěžovatele a části společnosti, kterou podle svého přesvědčení symbolicky reprezentuje. Povaha a obsah zpráv (resp. komentářů ve věci Beizaras a Levickas proti Litvě) pak byla v obou případech velmi podobná, a to jak formálně či symbolicky, tak svou typovou závažností (srov. shora vybrané citace z obou případů).

37. Projednávaná věc je specifická tím, že - na rozdíl od věci Beizaras a Levickas proti Litvě - byla podána obžaloba a rozhodovaly v ní trestní soudy. Závěr stran aplikace zásady subsidiarity trestní represe tudíž nebyl výsledkem úvahy státního zástupce, nýbrž jej formulovaly trestní soudy po projednání věci. V kontextu rozhodované věci však tento rozdíl není podstatný. Jestliže totiž Ústavní soud - zcela ve shodě s postupem Evropského soudu pro lidská práva - považuje za nutné, aby u takto závažných nenávistných projevů byly lidská důstojnost a soukromý život poškozených chráněny i prostředky trestního práva, není rozhodné, je-li neposkytnutí takové ochrany důsledkem rozhodnutí státního zástupce či soudu.

38. Jiná situace by přirozeně nastala, pokud by uplatnění trestního postihu bránil princip *in dubio pro reo* (k tomu srov. i shora citovaný nálezný sp. zn. III. ÚS 1412/20 ze dne 6. 10. 2020). V posuzované věci však postup obecných soudů nebyl odůvodněn žádnými skutkovými pochybnostmi. Uplatnění (či naopak neuplatnění) zásady subsidiarity trestní represe je totiž projevem vyvažování v kolizi stojících hodnot. Právě s řešením této kolize obecnými soudy Ústavní soud nemůže souhlasit. Jinak řečeno, hodnocení závažnosti jednání vedlejšího účastníka a míry zásahu do základních práv stěžovatelky provedené obecnými soudy ve světle citované judikatury a ústavních principů, z nichž tato judikatura vychází, neobstojí.

39. Konkrétně se Ústavní soud neztotožňuje s hodnocením provedeným obecnými soudy (opakovaným jak v napadených usneseních, tak ve vyjádřeních k ústavní stížnosti), jež v podstatě bagatelizovaly závažnost jednání vedlejšího účastníka. Podle obecných soudů nebylo jeho jednání příliš závažné - přinejmenším nikoliv dostatečně závažné na to, aby odůvodnilo trestní postih - mj. proto, že vedlejší účastník sám uvedl, že by své výhrůžky nikdy nerealizoval.

40. Podle Ústavního soudu však skutečnost, že se vedlejší účastník choval nevyrovnaně, ani to, že *ex post* před soudem tvrdil, že by své výhrůžky nerealizoval, závěry obecných soudů dostatečně neodůvodňuje. Zmíněnou nevyrovnanost či nevyzpytatelnost původce zpráv (tedy že např. opakovaný vzorec spočívající v tom, že vedlejší účastník v jedné zprávě stěžovatelce vulgárně vyhrožoval, aby ji v následující "uklidnil" sdělením, že by jí osobně neublížil či by ji neznásilnil) nelze dle Ústavního soudu vykládat jednostranně jako doklad jakési jeho neškodnosti. Stěžovatelka naopak mohla mít odůvodněné obavy z jednání člověka, který je nevypočitatelný, byl či stále je stěžovatelkou a jejími aktivitami až posedlý, opakovaně ve svých zprávách používá symboliku šibenic či národních tribunálů a kombinuje je s nechutným pornografickým obsahem, hovoří o popravách muslimů a "zrádců národa", kteří s nimi spolupracují. Tvrzení, že by vedlejší účastník své výhrůžky nerealizoval, může být sice objektivně pravdivé, avšak stěžovatelka, která byla cílem jeho e-mailových útoků, jen těžko - s ohledem na povahu zasílaných zpráv - mohla bez dalšího dospět k závěru, že vedlejší účastník je skutečně pouze jakýsi neškodný provokatér, který není schopen překročit hranice verbálních útoků na ni.

41. I pokud by stěžovatelka neměla za to, že se jí vedlejší účastník pokusí skutečně fyzicky ublížit, míra strachu a narušení psychické pohody, které musela v důsledku jeho jednání prožívat, musela být natolik vysoká, že zasluhovala trestněprávní ochrany. Nepřípadně v tomto kontextu působí konstatování Obvodního soudu pro Prahu 6, podle něhož (napadené usnesení, odst. 15): "Shora uvedené jednání obviněného v kontextu uvedeného nenaplní bez důvodných pochybností všechny znaky skutkové podstaty trestného činu nebezpečného pronásledování. Je nepochybné, že se v případě obviněného jednalo o jednání narušující občanské soužití, nicméně intenzita tohoto narušení dle názoru soudu nedosáhla požadované míry pro naplnění skutkové podstaty trestného činu nebezpečného pronásledování, neboť zaslaných 114 e-mailů do pracovní e-mailové schránky poškozené za období 4 měsíců nelze dle názoru soudu označit za vytrvalé a systematicky prováděné kontaktování prostřednictvím prostředků elektronických komunikací vedené snahou obviněného změnit obvyklý způsob života poškozené či ohrozit její duševní rovnováhu." Je dokonce namístě položit otázku, co jiného by

podle soudu představovalo vytrvalé a systematicky prováděné kontaktování stěžovatelky vedené snahou změnit její obvyklý způsob života a ohrozit její duševní rovnováhu, než právě jednání vedlejšího účastníka.

42. Nelze přijmout ani argument obecných soudů, podle něhož je stěžovatelka jako veřejně činná osoba povinna strpět vyšší míru kritiky. Jakkoliv tento argument v obecné rovině Ústavní soud akceptuje [konec konců obecné soudy v tomto kontextu odkázaly na nálezy zdejšího soudu sp. zn. II. ÚS 2051/14 ze dne 3. 2. 2015 (N 23/76 SbNU 325)], v posuzované věci je použití tohoto argumentu nepřipadné. Při hodnocení kolize svobody projevu na straně jedné a osobnostních práv na straně druhé je totiž sice podle judikatury Ústavního soudu i ESLP vskutku potřeba přihlídnout i k postavení "kritizované osoby" (příčemž veřejně činné osoby jsou obecně povinny strpět vyšší míru kritiky), jedná se však pouze o jedno z kritérií. Na druhé straně by totiž výroky zásadně neměly "vybočit z mezí v demokratické společnosti obecně uznávaných pravidel slušnosti, neboť jinak by ztratila charakter korektního úsudku nebo komentáře a jako taková by se mohla ocitnout mimo meze ústavní ochrany". Relativní váha jednotlivých kritérií rozhodných pro posuzování kolize obou práv přitom není a priori dána a závisí na kontextu věci. Celá řada (či dokonce většina) e-mailů vedlejšího účastníka přitom byla takové povahy, že zcela zřetelně a bez jakýchkoliv pochyb vybočovala z mezí akceptovatelných v demokratické společnosti a míra jejich ústavní ochrany může být z tohoto důvodu toliko zcela marginální. I kdyby tak stěžovatelku bylo skutečně možno považovat za veřejně činnou osobu, nemá tento argument v kontextu posuzované věci takový význam, aby převážil nad argumentem, podle něhož výroky vedlejšího účastníka s ohledem na jejich obsah a formu požívají pouze mizivé ústavní ochrany.

43. Z těchto důvodů Ústavní soud dospěl k závěru, že aplikace zásady ultima ratio (resp. subsidiarity trestní represe) obecnými soudy byla nesprávná, opřená o chybné zhodnocení v kolizi stojících zájmů a ve svém důsledku i protiústavní.

44. V posuzované věci navíc - ještě nad rámec shora odkazovaného případu Beizaras a Levickas proti Litvě - Ústavní soud zdůrazňuje, že neúčinnost alternativ k trestnímu řízení byla takřikajíc prokázána prakticky. Vedlejší účastník totiž stěžovatelce obtěžující a výhrůžně e-maily posílal dlouhodobě a ani trestní a správní řízení, jejichž výsledek je shora stručně rekapitulován, nevedla k nápravě. Typovou závažnost obtěžování stěžovatelky a zásahu do jejích osobnostních práv ovšem zvyšuje i sám o sobě již zmíněný fakt, že vedlejší účastník stěžovatelce zasilal zprávy cíleně, dlouhodobě, systematicky a bez jakéhokoliv individuálního adresovaného podnětu ze strany poškozené, která jeho výhrůžky a vzkazy zcela ignorovala. Nemohlo se tudíž jednat o jakýsi jednorázový zkrat, kterým by snad ještě bylo možno vysvětlit výjimečný komentář na sociální síti.

45. Ústavní soud proto s ohledem na shora uvedené konstatuje, že napadenými usneseními (posuzovanými ovšem jako "jiné zásahy orgánu veřejné moci) došlo k porušení tvrzených základních práv stěžovatelky. Konkrétně státní orgány (zde obecné soudy) nedostály pozitivním závazkům k ochraně práv plynoucích z čl. 8 Úmluvy a čl. 10 odst. 1 a 2 Listiny.

46. Vzhledem k výše uvedenému Ústavní soud ústavní stížnosti vyhověl deklaratorním výrokem, kterým konstatoval porušení stěžovatelčiných základních práv [srov. § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu].

47. Návrhem stěžovatelky na přednostní projednání věci se Ústavní soud zvláště nezabýval, jelikož mu vyhověl fakticky, když věc - i přes její procesní a právní složitost - projednal urychleně.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat (§ 54 odst. 2 zákona o Ústavním soudu).

V Brně dne 22. března 2022

Vojtěch Šimíček v. r.
předseda senátu

Odlišné stanovisko soudce Radovana Suchánka k nálezu sp. zn. III. ÚS 3006/21

Podle § 22 zákona o Ústavním soudu zaujímám odlišné stanovisko k výroku i odůvodnění nálezu, a to z těchto důvodů:

1. Vyhovující náleze je postaven především na závěru, že (ne)uplatnění zásady subsidiarity trestní represe je projevem v kolizi stojících hodnot, přičemž "s řešením této kolize obecnými soudy Ústavní soud nemůže souhlasit" (bod 38). Až následně je zdůrazněna, z mého pohledu zásadní, údajná "neučinnost alternativ k trestnímu řízení" (bod 44), která má být prokázána tím, že některá dřívější přestupková řízení vedená proti vedlejšímu účastníkovi pro obdobné skutky byla zastavena z důvodu zániku odpovědnosti za přestupek (promlčení) nebo proto, že daný skutek vůbec nebyl přestupkem (bod 5). Tento závěr senátní většiny je však poněkud předčasný, zvláště za situace, nejsou-li objasněny příčiny zániku odpovědnosti vedlejšího účastníka za přestupek (např. z důvodu pozdního podání podnětu k zahájení přestupkového řízení?). Jde-li o "vynucování" trestněprávní odpovědnosti stěžovatele senátní většinou, je její argumentace zčásti protichůdná: jestliže některé podobné skutky vedlejšího účastníka nenaplnily ani skutkovou podstatu (společensky méně závažných) přestupků chránících podobné objekty jako skutkové podstaty v nálezu uvedených trestných činů, argumentum a fortiori by bylo rozporné se zásadou subsidiarity trestní represe, aby svou společenskou škodlivostí šlo dokonce o trestné činy.

2. Senátní většina přitom do značné míry přehlíží, že jednání vedlejšího účastníka nenaplnilo podle obvodního soudu ani objektivní stránku (!) skutkové podstaty trestných činů. Jakkoliv se stěžovatelka - nepochybně oprávněně - může cítit jednáním vedlejšího účastníka dotčena na svých osobnostních právech, v trestním řízení vedeném o předmětných skutečích vedlejšího účastníka bylo prokázáno, že ten ji k ničemu nenutil (ani pohrůzkou násilí), a jeho jednání nemohlo podle závěru obecných soudů objektivně vzbuzovat ve stěžovatelce ani skupině obyvatel důvodnou obavu o zdraví nebo život, což ostatně ani náleze nepopírá (bod 35 i. p.). Tyto své úvahy zejména obvodní soud náležitým způsobem vysvětlil (viz body 10, 14, 16 a 20 odůvodnění jeho usnesení). Nenaplnění byť jen jediného ze zákonem požadovaných znaků skutkové podstaty trestného činu přitom znamená jeho nespáchání [viz např. KRATOCHVÍL, V. Trestní právo hmotné. Obecná část. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 197 (marg. 519)].

3. Ústavní soud se přesto dnešním náleze v rozporu s čl. 40 odst. 1 Listiny základních práv a svobod fakticky staví na místo nalézacího soudu a "vynucuje" si s odkazem na podrobně nespecifikované "hodnoty" odsouzení vedlejšího účastníka za (některý) trestný čin. Ostatně, co má být rozporného s odkazovanými hodnotami (patrně ochranou soukromého a rodinného života stěžovatelky), když obvodní soud například konstatoval, že "nepopírá, že uvedené e-maily obsahovaly nenávistná prohlášení a provokativní názory, avšak z žádného e-mailu nevyplývá, že by obviněný poškozenou nutil k nějakému jednání, byť jen pod pohrůzkou násilí" (bod 10 jeho usnesení), z čehož dovodil nenaplnění objektivní stránky zločinu vydírání? Viz i závěr, o nějž se opírá napadené usnesení městského soudu: "Tak jako v předešlých trestních řízeních, tak ani v tomto nalézací ani stížnostní soud nikterak neobhájuje jednání obviněného, které naopak označuje jako jednání nanejvýš neucivé, nemravné a obtěžující. Nalézací ani stížnostní soud nikde ani nenaznačuje, že by poškozená byla povinna takové jednání strpět a že by neměla mít žádný nárok na ochranu před takovým jednáním obviněného. Na tomto místě je však nutno zdůraznit, že ne každé protiprávní jednání musí být nutně i trestným činem. Z toho důvodu právní teorie a praxe trestný čin staví na formálním základě doplněném nicméně materiálním korektivem v podobě zásady subsidiarity trestní represe uvedené v § 12 odst. 2 trestního zákoníku (viz stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2013 sp. zn. Tpjn 301/2012)."

4. Konstatuje-li dnešní náleze, že Ústavní soud "věc posuzoval jako zásah do práva na účinné vyšetřování" (bod 34), přičemž "napadené rozhodnutí" (pozn.: mají se na mysli patrně obě) "bylo způsobilé do tohoto práva zasáhnout či je dokonce porušit" (bod 23), lze na podkladě posuzovaného případu stěžít dospět k závěru o nenaplnění požadavku náležitého vyšetření věci (jenž spočívá jen ve využití prostředků, nikoli též v dosažení výsledku), když "postup obecných soudů nebyl odůvodněn žádnými skutkovými pochybnostmi" (bod 38). Extenze požadavku účinného trestního vyšetřování i na právní hodnocení skutkového stavu, nadto provedeného soudy (nikoli "pouze" policejním orgánem nebo státním zástupcem), staví Ústavní soud plně do pozice obecného soudu, rozhodujícího o vině a trestu za trestné činy (čl. 90 věta druhá Ústavy), jež mu ovšem - jak dlouhodobě uvádí i jeho ustálená judikatura - zjevně nepřísluší (srov. např. náleze Ústavního soudu ze dne 3. 9. 2019 sp. zn. III. ÚS 2012/18, týkající se "práva na účinné vyšetřování", v jehož bodu 48 Ústavní soud poznamenal, že "není sudištěm skutků").

5. Problematickým je náleze i v extendování "práva na účinné vyšetřování" na oblast práv zaručených čl. 10 odst. 1 a 2 Listiny základních práv a svobod. Opouští se tak dosavadní přístup Ústavního soudu, jenž je v obecné rovině adekvátně vyložen v bodu 28 nálezu, že totiž "právo na účinné vyšetřování nenáleží poškozenému v trestním řízení o jakémkoliv trestném činu, ale pouze o těch nejzávažnějších, které jsou svými dopady srovnatelné se zásahem do práva na život", když se současně uznává, že "je obecně volba prostředků, kterými má být ochrana soukromého a rodinného života dosaženo, věcí státu" (bod 29). V posuzované věci je přitom značně sporné, zda ve světle odkazované judikatury Evropského soudu pro lidská práva (dále jen "ESLP") jde

typově právě o případ nejzávažnějšího útoku na soukromý život a lidskou důstojnost, od něhož lze pachatele "účinně odradit pouze za použití prostředků trestního práva" (body 29 a 30).

6. Sotva lze totiž přisvědčit tvrzení stěžovatelky o neexistenci jiných (efektivních) prostředků její ochrany, když měla k dispozici řadu - nevyužitých - nástrojů, jak pro ni jistě nepříjemnému jednání vedlejšího účastníka čelit. Od prostého zablokování jeho jediné jím používané e-mailové adresy (viz též bod 14 odůvodnění usnesení obvodního soudu) až po podání soukromoprávní žaloby na ochranu osobnosti. Ke stejnému závěru ostatně dospěl již dříve Ústavní soud v řízení o obdobné ústavní stížnosti téže stěžovatelky, když zdůraznil, že "nesdílí názor stěžovatelky, že nemá žádné právní nástroje, které by jí umožňovaly efektivně se bránit kvůli pachatele a že by stát rezignoval na ochranu její důstojnosti, cti a dobrého jména. Soud pouze rozhodl, že jednání obviněného nebylo trestným činem." (usnesení ze dne 28. 5. 2019 sp. zn. I. ÚS 1397/19). V tomtéž usnesení Ústavní soud současně uvedl, že "stěžovatelce je, jak plyne z odůvodnění ústavní stížnosti, dobře známa judikatura Ústavního soudu, podle níž neexistuje subjektivní právo poškozeného domáhat se trestního stíhání konkrétního pachatele, což se pokouší překonat konstrukcí důsledné ochrany poškozeného v trestním řízení; usiluje tím však zjevně o stejný výsledek, totiž aby byl pachatel odstíhán a potrestán způsobem, který jí konvenuje. Možno doplnit, že činnost stěžovatelky v rámci neziskové organizace, zabývající se "pomocí obětem trestné činnosti a aktivní ochranou lidských práv", je jistě hodna úcty. Vyžaduje také občanskou statečnost, neboť ve veřejném prostoru a na internetu musí nepochybně počítat rovněž s tím, že se vystavuje zájmu osob omezeného rozhledu, nezralým a frustrovaným, nespokojeným se světem, který je obklopuje, což je, podle vulgárních výlevů na sociální síti, také případ daného obviněného." Je příznačné, že toto usnesení, kterým byla předchozí ústavní stížnost stěžovatelky odmítnuta pro zjevnou neopodstatněnost, není v dnešním nálezu ani zmíněno! Platí přitom, že zjevná neopodstatněnost ústavní stížnosti může vyplynout rovněž z předchozích rozhodnutí Ústavního soudu, řešících shodnou či obdobnou problematiku (srov. např. usnesení ze dne 7. 2. 2022 sp. zn. II. ÚS 3224/20, bod 7 odůvodnění).

7. Konečně nemohu souhlasit ani s přístupem, kdy se s odkazem na jedno (skutkově i právně v některých aspektech odlišné) rozhodnutí ESLP dovozují právní závěry dalece přesahující dosavadní přístup Ústavního soudu k požadavku účinného vyšetřování. Nález dostatečně nezohledňuje, že na rozdíl od věci řešené v rozsudku ESLP ve věci Beizaras a Levickas proti Litvě, nemělo jednání vedlejšího účastníka povahu veřejného sdělení (s výjimkou jednoho jeho článku zmíněného v bodu 4 nálezu), ani to, že stěžovatelka je osobou veřejně působící, což senátní většina poněkud bagatelizuje (bod 42). Ani sám ESLP ostatně není při posuzování podobných otázek jednotný. Poukázat lze například na pozdější obdobný rozsudek ESLP ze dne 1. 6. 2021 ve věci Sdružení Accept a ostatní proti Rumunsku (stížnost č. 19237/16), k němuž dva ze soudců ESLP přijali oddělené stanovisko, v němž zdůraznili význam občanskoprávní žaloby i nutnost ponechat státům prostor pro uvážení k nastavení systému nápravy, který zdaleka nemusí být jen trestněprávní.

8. Pro shora uvedené důvody mám za to, že ústavní stížnost měla být odmítnuta jako zjevně neopodstatněná podle § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu, popř. měla být zamítnuta.

V Brně dne 22. března 2022

Radovan Suchánek